

רעיונות מקוריים לדרשות שבועיות לשלוחים

יצא לאור בתאריך:
ו' אלול תשע"א

פרשה:
פרשת כי תצא

כותרת:
מהם הקריטריונים למקום תפילה?

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד

פרשת כי תצא

מהם הקריטריונים למקום תפילה?

כבר תקופה ארוכה שמתנהל ויכוח לגבי בניית המסגד בגראונד זירו, בסמיכות למקום שבו עמדו בניני התאומים לפני 11 בספטמבר. וכמה שאלו אותי מה יש ליהדות לומר בענין הזה.

מסופר על דוד המלך שיום אחד קרא לנתן הנביא ואמר לו "אנכי יושב בבית הארזים וארון ברית ה' תחת יריעות" (דה"י א', יז, א). הוא טען שזה לא מכובד שהוא עצמו מתגורר בתוך בית גדול ויפה ואילו ארון בית ה' נמצא בתוך אוהל. דוד הביע אפוא את רצונו לבנות עבור הארון עם לוחות העדות בית גדול ויפה - את בית המקדש. נתן הנביא הביע מיד את הסכמתו לכך ואמר לו שזה רעיון טוב.

באותו לילה ה' התגלה לנתן הנביא ואמר לו שילך לדוד המלך ויודיע לו כי "לא אתה תבנה לי הבית" (שם, יז, ב). ומדוע? "דם לרוב שפכת ומלחמות גדולות עשית לא תבנה בית לשמי כי דמים רבים שפכת ארצה לפני, הנה בן נולד לך הוא יהיה איש מנוחה ... כי שלמה יהיה שמו ושלוש ושקט... בימיו, הוא יבנה בית לשמי" (פרק כב, פסוקים ח-ט-י).

דוד המלך הכשיר את הקרקע והכין את הכל כדי לבנות את בית המקדש, אבל מכיון שהוא היה מעורב במלחמות רבות וחיים של אנשים נקטעו בגללו, נמנע ממנו להיות זה שיזכה לבנות את בית המקדש.

את הרעיון הזה אנחנו מוצאים גם בהלכה. כולנו רואים את הכוהנים עולים לדוכן נושאים את כפיהם ומברכים ברכת כהנים (בחוו"ל רק בימי החגים, ואילו בירושלים הכהנים עושים זאת בכל יום). ההלכה קובעת ש"כהן שהרג את הנפש אפילו בשוגג לא ישא כפיו" (שוע"ר קכח, ג). כהן שהרג מישהו בשוגג לא יכול לברך את העם בברכת כוהנים, שכן "ידיכם דמים מלאו". כאשר שלמה המלך בנה בפועל את בית המקדש, אנו מגלים דבר מעניין. מסופר בספר מלכים א: "כל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו" (ו, ז). כאשר בנו את בית המקדש, בשטח הבניה שבתוך הר הבית לא השתמשו במכשירים של ברזל. אם נוצר צורך לסתת אבנים - עשו זאת מחוץ לשטח של הר הבית, אבל בתוך הר הבית עצמו מעולם לא נשמע רעש של כלי ברזל (רמב"ם הל' בית הבחירה א, י"ד כס"מ שם).

ויתרה מזו: בסוף פרשת יתרו נאמר שכאשר בונים את המזבח אסור ששום כלי ברזל יגע באבני המזבח. מדוע? אומר רש"י: "שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיונף המקצר על המאריך" (שמות כ, כב). מאז ועד היום, רוב כלי הנשק בעולם עשויים מברזל, ולפיכך חומר שנועד ונוצר במטרה לקצר ימיו של אדם לא יכול לגעת ולהתערבב עם דבר שכל-כולו נועד כדי להאריך את ימיו של האדם.

מהי למעשה כל המטרה של בית המקדש ושל המזבח? יהודי מביא קרבן על גבי המזבח והקב"ה מתרצה ומאריך את ימיו. לכך נוצר המזבח ולמטרה זו הוא נועד, ולכן אין מקום שהברזל יגע באבני המזבח.

מכל זה אנחנו למדים את תפיסת היהדות והשקפתה, שאדם פלוני או חפץ פלוני שמקצר ימיו של אדם אין לו קשר לבית תפילה שכל ענינו לקשר את האדם אל בוראו ובכך להאריך את ימיו.

מאתיים וחמישים שנה לפני חורבן בית ראשון, היתה בירושלים אשה בשם עתליה. היא היתה נשואה ליהורם מלך יהודה שהיה מבית דוד. יום אחד בעלה ובנה נרצחו, ומתוך פחד ודאגה שתיכף ימליכו מלך אחר מבית דוד והיא תאבד את תואר המלכה, היא ציוותה על עבדיה להרוג ולהשמיד את כל זרע המלוכה כדי שלא ישאר צאצא אחד מבית דוד. ואז היא המליכה את עצמה בתור המלכה של יהודה.

מהטבח הנורא הזה נשאר לפליטה תינוק אחד בשם יואש שנגנב מהארמון על ידי יהוידע הכהן הגדול ויהושבע אשתו. אבל היכן מחביאים תינוק מבית דוד כאשר בירושלים שורצים בכל מקום עבדיה של המלכה! איך אפשר לשמור בסוד את קיומו של הילד למשך זמן כה רב?

הכהן הגדול החליט החלטה נועזת: הוא יחביא את התינוק בתוך קודש הקודשים! זה המקום הבטוח ביותר עבורו, הרי לשם אף אחד לא נכנס פרט לכהן הגדול ביום הכיפורים. ואכן הוא החביא שם את התינוק במשך שש שנים שלאחריהם החליט הכהן הגדול שהגיעה העת להוציאו משם, ואז נודע לכל העם שעדיין נותר נצר למלכות דוד. העם הכתיר אותו בשמחה רבה בתור המלך, ואז הם התנפלו על המלכה עתליה והרגו אותה.

הילד הזה, יואש, גדל והתבגר והיה למלך. בתחילה הוא התנהג כמו שצריך. אבל לאט לאט הוא סר מן הדרך בעצת יועציו ששכנעו אותו שהוא בעצמו אלוקים. הם אמרו לו: "הרי רק הכהן הגדול נכנס לקודש הקודשים פעם אחת בשנה, וגם אז הוא זקוק לרחמים גדולים כדי לצאת משם בחיים; ואילו אתה הסתתרת במשך שש שנים רצופות בחדר הזה - בודאי שאתה בעצמך אלוקים"...

נו, לא קשה לשכנע גבר שהוא אלוקים. הוא יצר פסל בדמותו וביום כיפור שחל להיות בשבת הוא הביא אותו לבית המקדש. בדלת הכניסה פגש אותו זכריה שהיה גם כהן וגם נביא, והוא אמר לו: בשום אופן לא ארשה לך להכניס את הפסל לבית המקדש! תצטרך להרוג אותי לפני שתצליח לעשות זאת! יואש המלך רתח מזעם וצוה להרוג את זכריה שהיה בנו של יהוידע הכהן הגדול שהציל אותו בשעתו והחביאו בקודש הקודשים במשך שש שנים (ראה דה"י ב', פרקים כג-כד).

מאותו רגע שנשפך דם בבית המקדש, משהו השתנה שם. בית המקדש לעולם כבר לא חזר להיות אותו הדבר. למעשה אז החל החורבן, כמו שמובא במגילת איכה על הפסוק "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא", מסביר רש"י: "רוח הקודש משיבתם וכי נאה לכם שהרגתם את זכריה" (איכה ב, כ). החורבן החל בגלל שהרגו את הנביא זכריה.

מכל זה נמצאנו למדים, שמקום שבו קופחו חייהם של אלפי אנשים - אין זה מקום תפילה.

מה הם אם-כן הקריטריונים למקום תפילה.

הרבי אומר באחת משיחותיו על הפסוק "אי זה בית אשר תבנו לי ואי זה מקום מנוחתי" (ישעיהו סו, א) - היכן אפשר לבנות בית לה' דווקא במקום שהוא "מקום מנוחתי" - ללא מריבות, ללא מחלוקות, אלא מקום של אהבת ישראל (שיחת פרשת וארא תשמ"ז, 'התוועדויות' כרך בעמ' 337).

פרוייקט בחסות "משרד השלוחים"

הדברים על אחריות הכותב בלבד